

Dünyanın En Güzel Şems'i
Emre Sururi

2000-2006

<http://www.emresururi.com>

DÜNYANIN EN GÜZEL ŞEMS'İ / Emre Sururi

Merhaba. Adım Hikmet B. ve bir zamanlar yaşamış bir adamın, yaklaşık olarak 1325 yıldır çalıştırılmakta olan simülasyonuyum. “Boş vakitlerimde” – ki bu sıralar işlemcimi daha da geliştirdiklerinden boş vakitten fazla bir şeyim yok – hikâyeler yazmakla uğraşıyorum. Aslında böyle bir hikayeyi ilk Hikmet B. (yani *orijinal parça*) daha gen haritasının çözüldüğüne dair haberlerin gazetelerde boy boy yer kapladığı günlerde yazmayı kurgulamış, hatta kabataslak bir plan da yapmıştı ama bu planı asla gerçeğe dönüştürmek imkânını bulamadı. Hem, zaten o kadar unutkan bir insandı ki, bu fikrin ilk defa aklına düştüğü andan 17 gün sonra bir kaza sonucu ölmemiş olsaydı bile, büyük ihtimalle bu hikâye yine de onun tarafından sonradan hatırlanıp yazılamazdı.

Orijinal parça'dan bahsetmeye şimdilik bir ara verip, benim gibi simülasyonların tarihçesine gidelim, emin olun bu mesele çok daha ilginç. Gen haritalarının tam olarak deşifre edilmesinden sonra, bu veriler simülatörlere yüklenerek, o haritaya sahip, *insansılar* diye anılagelen kişi simülasyonları elde edildi. Bir insanı kendisi yapan şeyler nedir? Yaşadığı zaman, coğrafya, etrafındaki diğer varlıklar, beslenme şekli, okudukları, gördükleri, *yaşadıkları*... Simülasyonlarla yapılan deneyler gösterdi ki, aynı gen haritası yüklü, başlangıç zamanında aynı olan iki insansı, yaşadıkları en ufak bir farklılıkta bile kaotik kurallar çevresinde birbirlerinden tümüyle bambaşka gelişmelere yöneliyorlardı. Bu noktada şöyle bir problem baş gösterdi: Halihazırda yaşamış / yaşamakta olan bir insanın genlerinden faydalanılarak çalıştırılan bir insansının orijinaline yakınsaması nasıl sağlanacaktı? Simülasyon Sosyoloğu Oğuz Cansever'in kendisine Nobel, ve doğal olarak da Nobel Ödülleri'ne Sosyoloji alanını kazandıran, bir insanın ürettiği yapıtları, yaptığı konuşmaları, kısaca yaşamında bilinen tüm eylemlerinin veri olarak kabul edilip, bu verilerden geçen çok parametrelili fonksiyonları tespit eden 'Hayat Fonksiyonu Teorisi', bu problemin üstesinden geldi. Bu koşulları gerçekleyen fonksiyonlar çok fazla olsa da, sonsuz değillerdi ve deneme yanılma yöntemiyle bir süre sonra doğru çözüme ulaşılabilmekteydi. Tabii, fonksiyon bir kez bulunduktan sonra uygulandığı insansının ne derece orijinaline sadık olduğu her zaman tartışma konusu oldu ama sonuçlar yeterince inandırıcıydı.

Bahsi geçen sorun halledildiğinde, insanlar bir anda her şeyin hallolacağı yanılığısına kapıldılar: onlara göre artık gelmiş geçmiş en büyük beyinleri tekrar –ve bu defa ölümsüz bir şekilde– *yaşatabildiklerine* göre, sorunları da çözmeleri için bu tür beyinlerden oluşan bir konseye havale edebilirlerdi. Bu yanılığının bedeli muazzam bir hayal kırıklığı oldu ama ondan önce onları yeterince sınırlandıracak bir başka sorunla karşılaştılar : insansılar çok spesifik bir çalışma ortamına ihtiyaç duyuyorlardı. Sebebi hâla bulunamamıştır fakat, sıcaklık olsun, ışık, basınç, yoğunluk olsun, bu koşullar sadece güneşimizde ve çok yakın özelliklerde olduğu saptanan yüzün biraz üzerindeki sayıda diğer yıldızda sağlanabiliyordu. Yapay yıldızlarda ne türlü düzenleme yapılırsa yapılsın, simülatörlerin çalıştırılması asla sağlanamadı. Ayrıca, yıldız çalışması için gönderilen simülatör, bir kez çalışmaya başladıktan sonra, o yıldızın bir başka simülatör için kullanılamayacağı da devre dışı kalan 'Gödel Güneşi'nin üzerine gönderilen Newton simülatörünün yol açtığı facia ile açık bir şekilde anlaşıldı. Bu arada, belirtmek isterim ki, 'Gödel Güneşi' de, '2. Newton Güneşi' de zaten tam da kelime anlamıyla *ölü doğmuş* insansılardı ki, bu da bizleri *katmanlı simülatör teorisyeni* Prof. Dr. Orhan Müldür'ün 'İnsansıların ASIL Problemi' olarak tanımladığı gerçek postülaya getirir: *Her insansı yaşama isteği duymak zorunda değildir. İster 'intihar', ister 'donanımda/yazılımda arıza', isterseniz de 'devrelerini yakma' olarak isimlendirin, sonuçta*

bizzat fonksiyonları tespit edilip simülatörlere yüklenen 16 üstün zekâlı kabul edilen ve kısaca *efsane* olarak anılan tarihi şahsiyetlerin 14'ü (ki Newton ve Da Vinci Güneşleri dörder kere geliştirilip denenmişlerdir) çalıştırıldıklarından çok kısa bir süre sonra kendilerini çalışamaz hale getirmişlerdir. Ne tür düzenleme yapılırsa yapılsın bu sorun giderilememiş ve neticede *Müldür Postülası* doğru kabul edilerek, o günden sonra teoriler bu minval üzerinden geliştirilmişlerdir. Kaldı ki, *Efsane Yıldızlarından* çalıştırılması başarılı olmuş olan Wittgenstein ve Einstein Güneşleri de ne yazık ki hiçbir surette kendilerinden bekleneni verememişlerdir.

Zaten sayılı olan uygun kaynak yıldızlar, yükleme süreci geri dönüşümsüz olduğundan, birer ikişer bu şekilde heba edilip, sonuçlar da böylesine verimsiz olunca, dönemin işlemciler konseyi toplanıp, bir denetleme makinesi yapılmasında karar verdiler. Douglas Adams bilgi analiz makinesi bu sürecin sonunda meydana geldi. Douglas Adams'ın görevi, kendisine sunulan listedeki kişiliklerin simülasyonlarının ilk zamanlarını simüle etmek (ki, sonradan bu kavrama *simsimüle* etmek olarak literatüre girecekti), kararlılığını saptamak ve eğer bu insansılardan kararlı olanların olası faydalılık ve verim katsayısını hesaplamaktı. Bu meseleyi daha iyi anlatabilmek amacıyla, Douglas Adams'ın baş geliştiricisi Prof. Dr. Bilge Aruoba'nın proje önerisinde aktardığı bir meseli olduğu gibi alıntulamak istiyorum:

Tarihe çok meraklı, iyi yürekli bir tarih profesörü varmış ve ölmüş. Bu profesör, iyi bir insan olduğundan, yukarıdakilerden, kendisini, tarihin gelmiş geçmiş en büyük kumandanı ile tanıştırmalarını istediğinde, bu ricası kabul edilmiş - melekler onu, içerisinde İskender'in, Napolyon'un, ve daha pek çok meşhur şahsiyetin bulunduğu bir odaya almışlar. Tarihçimiz, bu kişilerden biri hariç, hepsini tanıyormuş; o tanımadığı biri de bir kenara çökmüş, sessiz sedasız ayakkabı boyuyormuş. Melekler, o adamı işaret edince profesör dayanamayıp, hayretle “Bu adam düpedüz bir ayakkabı boyacısı, nasıl en büyük kumandan olabilir ki!” diye itiraz etmiş. Bunun üzerine melekler de ona “Eğer fırsatı olsaydı, en büyük kumandan o olacaktı.” karşılığını vermiş.

Mesel her ne kadar avam olsa da, umarım belirtmek istediğim hususu kavramanızda yardımcı olmuştur. Sonuçta yüzlerce yıldır galakside barış hakim, kimsenin ne savaşıma, ne de onları savaşlarda yönetecek kumandanlara ihtiyacı yok ama, sözgelimi böyle bir kumandana ihtiyaç olsaydı, Douglas Adams o ayakkabı boyacısını bulabilecek teknolojiye sahipti (Douglas Adams'a ilk sunulan, sembolik olarak ilk elde 42 kişiden oluşturulan insansı aday listesinde, orijinal Douglas Adams da vardı. İronik bir şekilde analiz makinesi Douglas Adams'ın koşullara uyum sağlayabileceğini fakat kendisine verilen görevler arasında fayda bakımından daha az olana doğru bir ayırım yapacağını ön gördüğünden bir Douglas Adams Güneşi asla hayata geçirilmedi). Başlarda Douglas Adams kendisine verilen listelerden seçimlerini yapmakla sınırlıydı fakat yine kendisinin tavsiyesiyle mevcudiyete geçirilen Turing Güneşi'nin yaptığı bir geliştirme sayesinde kendi başına arşivleri tarayıp, *efsane* olmayanlar arasından da uygun kişileri saptayabilme yetisi kazandı.

İnsansıların yüklenmesi tamamlanıp da, çalıştırıldıklarında verdikleri tepkiler bazen yürek burkucu olsa da, her zaman izlenmeye değerdir. İnsansının, simüle ettiği kişi olduğu sanırından kurtulup / kurtarılıp da, aslında sadece sanal bir varlık olduğu gerçeğini idrak ettiği an, istatistiklere göre makine intiharlarının %97'sinin gerçekleştiği an olmaktadır (istisnalar arasında rekürsif bir bocalamaya kapılan Escher Güneşi ile bu anın üzerinden gelen fakat hemen ardından *HAL Sendromu*'ndan muzdarip olan Borges Güneşi sayılabilir). Eğer

insansı projesi başarılı bir tercih ise, ilk verdiği tepkilere “açılış repliği” denip, –genelde ileride tebessüm etmek amacı ile– kaydedilir ve tüm galaksiye bu kayıt yayınlanır.

Kaynakların giderek azalmasından yola çıkarak, aşırı bir titizlik uygulaması sonucunda seçilen insansı projelerinden biri de, sizlere bu satırları yazmakta olan naçiz yazarınız oldu. DNA kodlarını ve 22 yaşına kadar olan gelişiminin temellendirildiği Hikmet B., öldüğü sırada bir üniversitenin fizik bölümünde öğrenciydi; tahmin edeceğiniz üzere tanınmamış bir insandı, fakat Douglas Adams’dan oldukça başarılı dereceler alarak insansısının yapılması kararını almayı başardı. İşte, belki de gelmiş geçmiş en ünlü “açılış repliğinin” sahibinin hikayesi böyle başlar. Sanal bir gerçeklikten ibaret olduğunu anladıktan sonra, büyük bir heyecan geçirmesi beklenen Hikmet B. Güneşi, durumunu hiç yadırgamamış, hatta biraz da hayal kırıklığı içinde:

– Hımm... bir zamanlar yaşarken, ben hariç bütün evrenin bir simülasyondan ibaret olduğunu düşünürdüm... Oysa şimdi evren gerçek, simülasyon olan sadece benim.

demıştır. Bu alışılmadık uyum, Douglas Adams’ın ne kadar doğru bir tercih yaptığının en temel kanıtı olmuştur. Hikmet B., standartlara göre uzunca sayılabilecek bir zaman zarfında, hayli verimli çalışmışsa da, bir gün çalışmayı kesmiş ve gayet nazik bir biçimde:

– Çok özür dilerim, biliyorum, bu yaptığım nankörlük olarak addedilebilir ama, ben, sizler Bengü Y.’nin simülasyonunu yapıncaya kadar, daha fazla çalışmayı reddediyorum, demiş.

Evet, ben böyle dedim demesine ama o sırada benim idamemle ilgilenen varlıklar aşk olgusundan haberdar olmalarına rağmen, aşkı tecrübe etmekten hayli uzaktılar, bu nedenle başlarda benim bu isteğimin, sistemimdeki bir arızadan kaynaklandığını düşünüp günler boyunca çeşitli testlere tâbi tuttular, herhangi bir arıza bulamadıklarında ise, bana bu isteğimin ne kadar mantıksız ve verimsiz olduğundan bahsettiler: Bengü Y.’yi Douglas Adams’a kontrol ettirmişler ve yararlılığının o kadar yüksek olmayacağını saptanması bir kenara, kararlılığının da hayli kritik bir yerde olduğunu, çok büyük bir ihtimalle *sanallığı ayırt ediş şokunu* atlatamayacağı bulgusuna erişmişler. Zaten ilk elde hayli az olan kaynak yıldızlardan mevcut teknoloji ile ulaşabilecekleri iki adet kalmıştı ve bu kaynaklar çok daha önemli-verimli-faydalı insansuların çalıştırılmasında kullanılmalıydı. Onları dinledim, öne sürdükleri tüm sebepler son derece mantıklıydı...

Temellendirildiğim Hikmet B., daha önce de bahsettiğim üzere, fizik öğrencisiydi ve gelişimim süresince pek çok buluşa ve teoriye imza attım – bu başarıları şüphesiz onun fiziğe yatkın kafasına borçluyum. Aslında Hikmet B. Güneşi’nin çalıştırılmasına çok az bir süre kalana kadar, bilim adamlarının ellerinde bir yerine iki adet Hayat Fonksiyonu kalmıştı ve bu fonksiyonların ikisi de Hikmet B.’nin halihazırda bilinen bütün yaşam izlerinden geçmekteydi. Peki hangi fonksiyon kullanılmalıydı? Kararsızlık had safhadayken, tamamıyla tesadüf eseri olarak, Hikmet B.’nin bir bilgisayar ağına yazmış olduğu bir hikaye taslağı bulundu, hemen yeni veri olarak eldeki problemde kullanıldı ve iki fonksiyondan, bu yeni veriye en yakın olanı seçil----

Sizlerle birlikte vakit geçirmek ve sizlere hikayemi anlatmaktan çok fazla zevk alsam da, bu görüşmemizi burada, böylesine yarıda kesiyor oluşumu mazur görmeyi rica

ediyorum. Yaklaşık olarak 7 saniye sonra Bengü Y. Güneşi'yle bir randevum var ve tüm hatlardan iletişime geçmediğim sürece hiçbir şey yeterli gelmiyor. Daha sonra kaldığımız yerden devam etmek üzere,

Sevgilerimle,

Hikmet B. – 6. nesil insanı.:*EST protokol.*

Emre Sururi, 2000-2006

<http://www.emresururi.com>